

Sylabus předmětu

POLITIKA ZAMĚSTNANOSTI A PRACOVNÍHO TRHU

Identifikace předmětu

Typ kurzu: povinný předmět magisterského studia oboru sociální politika a sociální práce

Rozsah předmětu: letní semestr, 1 hodina přednášek týdně, 1 hodina semináře, 12 kreditů

Zakončení : zápočet (testy, seminární práce), zkouška (písemná a ústní)

Vyučující : prof. PhDr. Tomáš Sirovátka, CSc., Mgr. Václav Kulhavý, Mgr. Helena Bartáková

Cíle předmětu:

Seznámit posluchače s principy, cíli, nástroji a účinky politiky zaměstnanosti a politiky pracovního trhu. Vést přitom posluchače k pochopení vazeb mezi ekonomickými a sociálními mechanismy, které ovlivňují funkce politiky pracovního trhu.

Seznámit posluchače s metodami analýzy pracovního trhu, politiky zaměstnanosti a politiky pracovního trhu, dále se zásadami tvorby projektů zaměstnanosti.

Struktura přednášek a seminářů

I. Celkový rámec, cíle a strategie

1. Implikace pro politiku trhu práce vyplývající z teorie

Neoliberalní teorie a deregulace, protiinflační strategie. Neokeynesiánská teorie a regulace agregátní poptávky. Institucionální teorie a regulace pracovního trhu. Kolektivní vyjednávání a jeho organizace. Segmentace pracovního trhu a strategie vhodné pro různé segmenty. Problém strukturálního přizpůsobení a zaměstnavatelnost pracovní síly.

2. Politika zaměstnanosti: makroekonomická regulace poptávky po práci

Monetární, fiskální, mzdová politika zaměstnanosti - cíle a nástroje. Expanzivní versus restriktivní politika. Její účinky : vztahy mezi poptávkou po zboží a službách, mezi výrobní kapacitou a zaměstnaností. Strategie hospodářské politiky: příklady, Česká republika.

3. Politika pracovního trhu

Vztahy mezi makroekonomickou politikou, sociální politikou a politikou pracovního trhu, determinanty ekonomické a sociální, korporatismus. Cíle a typologie politik pracovního trhu (opatření na straně nabídky, opatření na straně poptávky, vyrovnávání nabídky a poptávky). Aktivní a pasivní politika pracovního trhu.

Literatura

Sirovátka 1995.

Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost (Bílá kniha). Praha, Ústav mezinárodních vztahů, 1995, s. 9-55, 113-147.

Layard R. Nickell S., Jackman R. : The Unemployment Crisis. Oxford Univ. Press, 1995, s. 90-109.

Mareš P. : Nezaměstnanost jako sociální problém. SLON, 1994, s. 99-141.

Zákon č. 435/2004 Sb., par. 1 – 66

Peters, M. et al: Benefit systems and their interaction with active labour market policies, European Commission, 2004, str. 65-75, 135-144
http://europa.eu.int/comm/employment_social/news/2004/oct/benefit_systems_report_fulltext_en.pdf

II. Pasivní a aktivní politika pracovního trhu

4. Kompenzace příjmu v nezaměstnanosti

Vývoj schémat v nezaměstnanosti, jejich účel a principy. Pojištění a sociální dávky, srovnání, kritéria hodnocení schémat (výše, trvání, rozsah-krytí, poměr náhrady, podmínky přiznání, udržení a obnovení nároku), účinky schémat na mobilitu „zaměstnanost-nezaměstnanost-neaktivita“.

5. Rozbor schémat kompenzace příjmu v nezaměstnanosti

Srovnání schémat kompenzace příjmu v zemích EU a v zemích střední a východní Evropy. Rozbor efektu systému kompenzace příjmu na nezaměstnanost.

6. Vývoj aktivní politiky pracovního trhu

Vliv keynesianismu. Švédský a americký model politiky pracovního trhu, sblížování. Základní vývojové etapy aktivní politiky zaměstnanosti a jejich charakteristika až do současnosti. Příklady - Německo, Británie, Švédsko aj.

7. Aktivní politika pracovního trhu - zásady a typy opatření

Služby zaměstnanosti vč. poradenství. Pracovní příprava a výcvik. Opatření pro mládež. Tvorba pracovních míst - veřejný a soukromý sektor. Opatření pro zdravotně postižené. Předčasná důchodová schémata. Zkrácené pracovní úvazky, schémata rotace, zaměstnanost ve veřejném sektoru.

8. Politika pracovního trhu v České republice a její specifika

Koncepce a legislativní nástroje. Reálný rozsah a zaměření, adekvátnost vývoji pracovního trhu, problémy a možnosti řešení. Národní plán zaměstnanosti. Diskuse regionálně a skupinově zaměřených řešení a projektů.

Literatura

Sirovátka 1995.

Calmfors L. Active Labour Market Policy and Unemployment. A Framework for the Analysis of Crucial Design Features. Paris, OECD 1994.

Clasen J., Gould A. a Vincent J. Long-term Unemployment and the Threat of Social Exclusion. The Policy Press 1997.

Finn D., Blackmore M. 2001. Aktivizace očima klientů a terenních pracovníků, s. 285 – 302. in OECD Opatření na trhu práce a veřejné služby zaměstnanosti. OECD a MPSV ČR.

Právní úpravy platné v ČR: „Zaměstnanost (rekvalifikace, pracovní rehabilitace, zřizování pracovních míst a veřejně prospěšné práce).“

MPSV ČR: Aktivní politika zaměstnanosti v České republice (ročenka) a ročenky trhu práce.

Sirovátka, T., Mareš, P. (eds) Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika 2003. Brno: Masarykova univerzita, s. 167-272.

Zhodnocení rozsahu, cílenosti a účinků programů aktivní politiky zaměstnanosti. Průběžná zpráva z výzkumného projektu „Efektivnost nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti“. Praha, VÚPSV - výzkumné centrum Brno 2004. 162 s., lit www.vupsv.cz

9. Účinky politiky pracovního trhu

Klasifikace účinků: dosah, čisté účinky na zaměstnanost, zaměstnavatelnost, vedlejší účinky. Faktory ovlivňující účinky: rozsah, struktura, cílenost a charakteristiky opatření, charakteristiky účastníků. Rozbor jednotlivých typů účinků u různých opatření a jejich podmíněnost.

10. Analýza účinků politiky pracovního trhu

Efekt na zaměstnanost (celkový a čistý) - používané a vhodné indikátory. Vedlejší efekty a jejich zjišťování. Statistické metody, kohortní studie. Experimentální metody. Příklady a procvičení.

11. Hodnocení efektivity politiky pracovního trhu

Cost-benefit analysis. Metodika hodnocení efektivity opatření na pracovním trhu. Aplikace na různé typy opatření na pracovním trhu. Procvičení na konkrétních příkladech.

Literatura:

Sirovátka 1995.

DeKonning J. 2001. Jak lze zefektivnit programy aktivní politiky? s. 303 – 326 in OECD: Opatření na trhu práce a veřejné služby zaměstnanosti. OECD a MPSV ČR.

O'Higgins N. 2001. Youth unemployment and employment policy. Geneva: ILO. s. 65-78, 161-177

deKonning J. 2001. Labour Market Policy and Unemployment. Cheltenham: Edward Elgar, s. 293-308..

Cranston A. Studie aktivní politiky zaměstnanosti. Praha, Batislava, FMPSV ČR 1992.

Sociální politika (časopis) 1994, 10, 11 a 12: K problematice hodnocení programů aktivní politiky zaměstnanosti.

O'Leary Ch. Performance Indicators: A Management tool of active labour programmes in Hungary and Poland. Internatinal Labour Review, 1995, 6: 729-751.

Nicaise I. et al. „Pitfalls and Dilemmas in Labour Market Policies for Disadvantaged Groups and How to Avoid Them.“ European Journal of Social Policy 1995, 5: 199-217.

Sirovátka T., Rákoczyová M. 2001. VÚPSV ČR. Hodnocení programů aktivní politiky zaměstnanosti na lokálním trhu práce (Průběžná zpráva z 1. etapy pilotního výzkumného projektu)

12. Perspektivy vývoje politiky zaměstnanosti a politiky pracovního trhu

Zkušenosti ze západní Evropy, USA, ze střední a východní Evropy. Nástroje a jejich efektivnost. Makroekonomické souvislosti, problém deregulace pracovních trhů, sociální hlediska. Evropská komise, její doporučení a realita evropského pracovního trhu. Nové tendence v politice pracovního trhu.

Literatura:

Sirovátka 1995.

Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost (Bílá kniha). Praha, Ustav mezinárodních vztahů, 1995, s. 9-55, 113-147.

OECD 1998. Key Employment Policy Challenges Faced by OECD Countries, s 5-25.

Wells W.2001. Od Nového startu k Nové dohodě ve Velké Británii.s. 235-23, in OECD: Opatření na trhu práce a veřejné služby zaměstnanosti.OECD a MPSV ČR.

Sirovátka, T. 2003. Politika pracovního trhu a sociální inkluze, pp. 87-105, In: Sociální studia 9: Sociální inkluze. Sborník prací FSS MU Brno.

EC 2003. Místa, místa, místa. Kokova zpráva. EC: Brusel, listopad 2003 (www.mpsv.cz)

2 semináře: testy

Literatura (rekapitulace):

Sirovátka T.: Politika pracovního trhu, MU v Brně, 1995.

Calmfors L. Active Labour Market Policy and Unemployment. A Framework for the Analysis of Crucial Design Features. Paris, OECD 1994.

Clasen J., Gould A. a Vincent J. Long-term Unemployment and the Threat of Social Exclusion. The Policy Press 1997.

EC 2003. Místa, místa, místa. Kokova zpráva. EC: Brusel, listopad 2003
(www.mpsv.cz)

Layard R. Nickell S., Jackman R. : The Unemployment Crisis. Oxford Univ. Press, 1995, s. 90-109.

Mareš P. : Nezaměstnanost jako sociální problém. SLON, 1994, s. 99-141.

Nicaise I. et al. „Pitfalls and Dilemmas in Labour Market Policies for Disadvantaged Groups and How to Avoid Them.“ European Journal of Social Policy 1995, 5: 199-217.

OECD 1998. Key Employment Policy Challenges Faced by OECD Countries, s 5-25.

O'Leary Ch. Performance Indicators: A Management tool of active labour programmes in Hungary and Poland. International Labour Review, 1995, 6: 729-751.

EC: Hlavní směry zaměstnanosti (červen 2005)

Národní Lisabonský program 2005-2008 (MPSV říjen 2005).

Peters, M. et al: Benefit systems and their interaction with active labour market policies, European Commission, 2004, str. 65-75, 135-144
(http://europa.eu.int/comm/employment_social/news/2004/oct/benefit_systems_report_fulltext_en.pdf)

Právní úpravy platné v ČR: „Zaměstnanost (rekvalifikace, pracovní rehabilitace, zřizování pracovních míst a veřejně prospěšné práce).“

OECD 2001. Opatření na trhu práce a veřejné služby zaměstnanosti. OECD a MPSV ČR.

O'Higgins N. 2001. Youth unemployment and employment policy. Geneva: ILO.

deKonning J. 2001. Labour Market Policy and Unemployment. Cheltenham: Edward Elgar

Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost (Bílá kniha). Praha, Ustav mezinárodních vztahů, 1995, s. 9-55, 113-147.

Sirovátka, T., Mareš, P. (eds) 2003. Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika 2003. Brno: Masarykova univerzita, s. 167-272.

Sirovátka, T. 2003. Politika pracovního trhu a sociální inkluze, pp. 87-105, In: Sociální studia 9: Sociální inkluze. Sborník prací FSS MU Brno.

Sociální politika (časopis) 1994, 10, 11 a 12: K problematice hodnocení programů aktivní politiky zaměstnanosti.

časopisy Práce a sociální politika, Sociální práce, Ekonom, The Economist, Politická ekonomie (aktuální články k problematice zaměstnanosti), zvláště poslední dva ročníky

Doporučená literatura:

Sirovátka T., Rákoczyová M. 2001. VÚPSV ČR. Hodnocení programů aktivní politiky zaměstnanosti na lokálním trhu práce (Průběžná zpráva z 1. etapy pilotního výzkumného projektu) a další zprávy k problematice www.vupsv.cz

SIROVÁTKA, Tomáš - HORÁKOVÁ, Markéta - KULHAVÝ, Václav - RÁKOCZYOVÁ, Miroslava
Zhodnocení rozsahu, cílenosti a účinků programů aktivní politiky zaměstnanosti. Průběžná zpráva z výzkumného projektu „Efektivnost nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti“. Praha, VÚPSV - výzkumné centrum Brno 2004. 162 s., lit www.vupsv.cz

a nejnovější výzkumné zprávy k politice na trhu práce www.vupsv.cz

Winkler, Jiří - Žižlavský, Martin (eds) 2004. Český trh práce a Evropská strategie zaměstnanosti. Brno : Fakulta sociálních studií Masarykova univerzita.

Winkler, Jiří – Klímplová, Lenka - Žižlavský, Martin (eds) 2005. Účelové programy na lokálních trzích práce. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2005.

OECD Employment Outlook. (www.oecd.org)
Employment Observatory (www.oecd.org)